

До протоколу № 201
від 04 березня 2026 року

ВИСНОВОК

**до проекту Закону України
до проекту Трудового кодексу України
(реєстр. № 14386 від 15.01.2026)**

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. розглянув у межах предметів свого відання 4 березня 2026 року на засіданні (протокол № 201) проект Трудового кодексу України (реєстр. № 14386 від 15.01.2026), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – проект Кодексу), і зазначає таке.

Головним комітетом з розгляду проекту Кодексу визначено Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

У пояснювальній записці до проекту Кодексу визначено, що його розроблено на виконання підпункту 4 пункту 3 розділу II Закону України від 21.04.2022 № 2215-IX «Про дерадянізацію законодавства України» з метою дерадянізації законодавства про працю, унормування індивідуальних та колективних трудових відносин на принципах свободи, рівності, забезпечення гідної праці з імплементацією міжнародних стандартів регулювання трудових відносин у національне законодавство.

Відтак, для досягнення мети проектом Кодексу, зокрема передбачено:

створення працівникам рівних можливостей для професійного зростання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації;

визначення принципів, правових та організаційних засад регулювання порядку та способів вирішення колективних трудових спорів в Україні, запровадження сучасного механізму вирішення таких спорів за допомогою примирних процедур та трудового арбітражу, розвиток інституту трудової медіації, реалізацію права працівників і роботодавців на колективні дії у випадках конфліктів інтересів, удосконалення порядку та процедури проведення страйків, збалансування інституту відповідальності та інтересів працівників і роботодавців за порушення законодавства про колективні трудові спори тощо.

Комітет у межах предметів свого віддання зазначає, що проект Кодексу містить загальні правила відносин праці, які застосовуються до всіх працівників, включно з працівниками освіти та науки (порядок укладання договорів, режим праці, відпустки, гарантії, захист від неправомірних звільнень тощо), зокрема:

введено поняття *«учнівський трудовий договір»* (стаття 61 проекту Кодексу), як особливий вид трудового договору, який передбачає поєднання виконання працівником трудових обов'язків з навчанням на робочому місці, що забезпечує роботодавець та який може бути укладено з особою віком з 14 років;

працівникам, які працюють за *учнівським трудовим договором, робота за яким поєднується з навчанням за дуальною формою здобуття освіти*, щорічні оплачувані відпустки надаються одночасно з встановленням канікул у закладі освіти (частина сьома статті 138 проекту Кодексу);

працівникам, які *навчаються в закладах загальної середньої освіти*, щорічні оплачувані відпустки за їх бажанням надаються з таким розрахунком, щоб вони могли бути використані до початку навчання в цих закладах (частина восьма статті 138 проекту Кодексу);

скорочена тривалість робочого часу становить для працівників віком від 14 до 16 років, які *здобувають освіту за дуальною формою* або працюють в період канікул, – 24 години протягом кожного семиденного періоду (частина перша статті 116 проекту Кодексу).

Зокрема проектом Кодексу запропоновано внести зміни до:

Закону України «Про вищу освіту»:

у тексті Закону слова «законодавство про працю» в усіх відмінках замінити словами «трудове законодавство» у відповідному відмінку;

слово «контракт» в усіх відмінках замінити словами «строковий трудовий договір» у відповідному відмінку;

Закону України «Про професійну освіту»:

у частинах третій і п'ятій статті 14 слова *«студентський трудовий договір»* в усіх відмінках замінити словами *«учнівський трудовий договір»* у відповідному відмінку;

частину шосту статті 17 виключити;

у частині четвертій статті 23, частині другій статті 38, частині третій та абзаці тридцять п'ятому частини п'ятої статті 39, абзаці п'ятому частини другої, частинах п'ятій, сьомій, восьмій, дев'ятій та десятій статті 40 слово «(контракт)» в усіх відмінках і формах числа виключити;

в абзаці першому частини першої статті 25, абзаці восьмому частини другої статті 33 та абзаці чотирнадцятому частини четвертої статті 42 слово «контракт» в усіх відмінках замінити словами «строковий трудовий договір» у відповідному відмінку;

Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»:

абзац дев'ятий частини третьої статті 36 викласти в такій редакції:

«Наукові, науково-педагогічні працівники відповідно до статті 135 Трудового кодексу України мають право на *щорічну основну оплачувану відпустку більшої тривалості у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України*»;

у тексті Закону, крім абзацу третього частини другої статті 36 і частини третьої статті 66, слово «контракт» в усіх відмінках і формах числа замінити словами «строковий трудовий договір» у відповідному відмінку і числі.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловило зауваження та пропозиції до проекту Кодексу.

ГНЕУ зазначає, що зміст порівняльної таблиці до проекту Кодексу не повною мірою відповідає його тексту, адже у ній не відображені зміни, які пропонується внести до абзацу 2 частини другої статті 27 Закону України «Про дошкільну освіту» (пп. 146 п. 13 «Прикінцеві та перехідні положення»)) та частини другої статті 38 Закону України «Про професійну освіту» (пп. 149 п. 13 «Прикінцевих та перехідних положень»)).

У зв'язку з зазначеним, ГНЕУ звертає увагу на зміст частини шостої статті 91 Регламенту Верховної Ради України, згідно з яким порівняльна таблиця до законопроекту про внесення змін до законів повинна містити «редакцію відповідних положень (статей, частин, пунктів, абзаців тощо) чинного закону та нову його редакцію з урахуванням запропонованих змін».

Враховуючи загальну спрямованість проекту Кодексу щодо заміни в чинних законах України слів «законодавства про працю» словами «трудового законодавства», ГНЕУ наголошує про необхідність заміни відповідних слів також і в нормах Закону України «Про професійну освіту» (частини четвертої статті 21, частини четвертої статті 23, частини третьої статті 25, частини дев'ятої статті 40).

Міністерство освіти і науки України (далі – МОН України) надало пропозиції і зауваження до проекту Кодексу.

МОН України зазначає, що відповідно до пункту 7 частини першої статті 1 та абзацу третього підпункту 1 пункту 5 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про професійну освіту» здобувачів професійної освіти визначено як «студенти» та запроваджено поняття «студентський трудовий договір» як особливий вид трудового договору. Відтак, *МОН України не підтримує пропонованих проектом Кодексу змін до частин третьої, п'ятої статті 14 Закону України «Про професійну освіту», що передбачають «слова «студентський трудовий договір» в усіх відмінках замінити словами «учнівський трудовий договір» у відповідному відмінку».*

Також МОН України зауважує, що положення статті 61 проекту Кодексу не повністю узгоджуються з нормами Закону України «Про професійну освіту», зокрема щодо поширення студентського трудового договору на дуальну форму здобуття професійної освіти та на практичну підготовку здобувачів освіти, тому пропонує:

у пункті 5 частини першої статті 54 проекту Кодексу слово «*учнівський*» замінити словом «*студентський*»;

у статті 61 проекту Кодексу:

- у назві та тексті слово «*учнівський*» замінити словом «*студентський*»;
- в абзаці другому слово «(професією)» замінити словами «(професійною кваліфікацією)»;
- частину третю викласти в такій редакції:

«3. Навчання працівника на робочому місці за студентським трудовим договором може поєднуватися із здобуттям освіти у закладах освіти за дуальною

формою навчання або в межах проходження практичної підготовки під час здобуття освіти.

У такому випадку студентський трудовий договір укладається на строк навчання і може бути розірваний достроково у разі припинення договору про надання освітніх послуг»;

абзац другий підпункту 149 пункту 13 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Кодексу виключити.

МОН України пропонує абзац третій підпункту 149 пункту 13 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Кодексу виключити та залишити частину шостої статті 17 «Про професійну освіту» без змін, *адже цією нормою пропонується скасувати можливість для здобувачів професійної освіти отримувати винагороди за виконану роботу в межах проходження практичної підготовки.*

У висновку наголошено, що *практична підготовка є обов'язковою складовою освітнього процесу у сфері професійної освіти та спрямована на формування і закріплення професійних компетентностей шляхом безпосереднього виконання робіт за відповідною професійною кваліфікацією (професійними кваліфікаціями), а закріплення можливості виплати винагороди здобувачам професійної освіти на підставі студентського трудового договору* забезпечує правове врегулювання відносин між здобувачем освіти та суб'єктом господарювання, сприяє легалізації трудових відносин, соціальному захисту здобувачів освіти та дотриманню вимог трудового законодавства.

З метою приведення положень проекту Кодексу у відповідність до термінології законодавства України, що діє у сфері освіти і науки, зокрема законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», МОН України пропонує:

абзац перший частини шостої статті 144 проекту Кодексу після слова «здобувають» доповнити словом «вищу»;

в абзаці другому частини шостої статті 144 проекту Кодексу слово «навчанням» замінити словом «підготовкою»;

частину першу статті 146 проекту Кодексу викласти в такій редакції:

«1. Творча відпустка надається професійним творчим працівникам закладів культури незалежно від форми власності для провадження творчої діяльності (підготовки та участі в мистецьких конкурсах, гастрольних заходах та інших культурно-мистецьких проектах), особам, які здобувають ступінь доктора філософії поза аспірантурою, для виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді та особам, які здобувають науковий ступінь доктора наук шляхом самостійної підготовки дисертації до захисту, з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною науковою спеціальністю, для завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів.»;

пункт 7 частини першої статті 184 проекту Кодексу викласти в такій редакції:

«7) створення умов для підвищення рівня наукових і науково-технічних знань, планування та підтримки проведення наукових (науково-технічних) робіт у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі.».

МОН України звертає увагу, що *положення статей проекту Кодексу та Закону України «Про освіту» потребують узгодження*, зокрема абзацом другим частини четвертої статті 157 проекту Кодексу пропонується встановити, що «мінімальна заробітна плата після набрання чинності цим Кодексом не застосовується як *розрахункова величина для визначення посадових окладів працівників та інших виплат*». Водночас абзацом першим частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» визначено, що *посадовий оклад педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії встановлюється в розмірі трьох мінімальних заробітних плат*.

Крім того, оскільки частинами п'ятою, восьмою, дев'ятою статті 157 проекту Кодексу встановлюється, що мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою до застосування на всій території України, і розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України не рідше ніж один раз на рік у законі про Державний бюджет України з урахуванням вироблених шляхом переговорів пропозицій Кабінету Міністрів України, Спільного представницького органу об'єднань профспілок і Спільного представницького органу об'єднань організацій роботодавців на національному рівні, та цей розмір не може бути зменшено, МОН України вважає за доцільне у частині четвертій статті 164 проекту Кодексу, нормами якої визначається сфера державного регулювання оплати праці, слова 4 «*розмір мінімальної заробітної плати*» замінити словами «*мінімальний розмір оплати праці*».

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України є розробником проекту Кодексу.

Міністерство фінансів України зазначило про підтримку проекту Кодексу.

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України підтримує проект Кодексу.

Національна академія мистецтв України (далі – НАМУ) зазначила зауваження і пропозиції, зокрема, що проект Кодексу:

- ґрунтується на уніфікованому підході до регулювання трудових відносин та не в повній мірі враховує особливий характер творчої, художньої та мистецько-дослідної діяльності;

- розширює сферу застосування контрактної форми трудового договору без належних запобіжників, що може призвести до нестабільності трудових прав творчих працівників та створити ризики втручання у свободу художньої творчості;

- не повною мірою враховує, що творча діяльність має нерегламентований характер і не може бути обмежена виключно стандартними підходами до обліку робочого часу;

- не містить достатніх гарантій недопустимості втручання роботодавця у зміст творчої діяльності працівника.

Водночас, НАМУ зазначає конкретні пропозиції для доопрацювання проекту Кодексу.

Національна академія педагогічних наук України зазначила про відсутність пропозицій і зауважень до проекту Кодексу.

Національна академія правових наук України (далі – НАПрН України) надала пропозиції і зауваження до проекту Кодексу.

НАПрН України зазначає, що окремі положення проекту Кодексу викликають застереження з точки зору статей 1, 3, 22 та 43 Конституції України, оскільки можуть призводити до фактичного звуження обсягу трудових прав працівників. Зокрема, розширення договірних засад регулювання трудових відносин за відсутності належних компенсаторних механізмів може послабити соціально-захисну функцію трудового права та змістити баланс інтересів у бік роботодавця, що не повною мірою відповідає концепції України як соціальної держави.

НАПрН України пропонує доповнити норми проекту Кодексу наступними положеннями:

частину 1 статті 26 «Основні права працівників»:

«16) переважне право авторів винаходів, корисних моделей, промислових зразків та творців інших об'єктів права інтелектуальної власності на збереженні робочого місця при вивільненні працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці»;

статтю 161 «Системи оплати праці»:

«7. Роботодавець гарантує виплату заробітної плати відповідно до тарифної системи на основному місці роботи для авторів винаходів, корисних моделей, промислових зразків та творців інших об'єктів права інтелектуальної власності при звільненні від основної роботи для участі у впровадженні винаходу, корисної моделі, промислового зразка інших об'єктів права інтелектуальної власності.

Профспілка працівників освіти і науки України надала зауваження та пропозиції до проекту Кодексу, у тому числі:

поєднання норм статей 26 та 33 проекту Кодексу створює дисбаланс у колективних трудових відносинах, за якого роботодавець отримує фактично необмежений вплив на ухвалення управлінських рішень, а участь працівників зводиться до пасивного інформування. Такий підхід суперечить принципам соціального діалогу та послаблює інституційну роль професійних спілок;

стаття 35 проекту Кодексу створює дисбаланс на користь роботодавця та допускає ризик втручання в особисте життя працівника, що суперечить статті 32 Конституції України та практиці Європейського суду з прав людини;

стаття 116 проекту Кодексу, що передбачає можливість встановлення скороченого робочого часу для окремих категорій працівників (зокрема педагогічних, медичних тощо), звужує наявні трудові гарантії порівняно з чинним правовим регулюванням. Відповідно до статті 51 Кодексу законів про працю України скорочена тривалість робочого часу встановлюється законодавством для окремих категорій працівників, зокрема учителів, лікарів та інших, і має імперативний, а не факультативний характер;

положення статті 241 проекту Кодексу, яким установлюється тримісячний строк звернення працівника до суду для вирішення індивідуального трудового спору, не відповідає чинному конституційно-правовому регулюванню та правовій позиції Конституційного Суду України, викладеній у рішенні від 11.12.2025;

стаття 322 проекту Кодексу має декларативний і відсильний характер та не надає представникам працівників реальних повноважень для ефективного забезпечення дотримання трудових прав.

Профспілка *не підтримує положення статті 104* проекту Кодексу, яким допускається розірвання трудового договору з працівником, членом профспілки, без обов'язкового отримання згоди первинної профспілкової організації, а також *не погоджує зі статтею 150 проекту*, якою передбачається скорочення тривалості оплачуваної відпустки для догляду за дитиною з трьох років до чотирьох місяців. Запропонована норма істотно погіршує становище працівників порівняно з чинним законодавством та суперечить статтям 22, 46 і 51 Конституції України.

Профспілка зазначає, що *проект Кодексу системно звужує права та гарантії діяльності професійних спілок*, оскільки фактично їхня роль зводиться до консультацій та інформування без реального впливу на прийняття рішень роботодавцем. Механізми обов'язкового врахування позиції профспілок або їх участі в ухваленні управлінських рішень проектом Кодексу не передбачені, що нівелює інститут колективного захисту.

Спільний представницький орган сторони роботодавців на національному рівні (далі – СПО роботодавців) надав висновок із зауваженнями до проекту Кодексу, а також пропозиціями для забезпечення узгодженості положень проекту Кодексу із законодавством у сфері професійної освіти та системи професійних кваліфікацій, принципами доступу до ринку праці та оновленою моделлю професійної освіти.

СПО роботодавців пропонує:

1) в частині першій статті 45 проекту Кодексу передбачити норму, згідно з якою сертифікат про присвоєння або визнання професійної кваліфікації, виданий уповноваженим суб'єктом, є достатньою підставою для працевлаштування.

Вказана вище пропозиція зумовлена тим, що у запропонованій проектом Кодексом редакції наявність документа про освіту фактично визначається як єдина умова підтвердження професійної кваліфікації, однак чинне законодавство передбачає можливість присвоєння професійної кваліфікації, підтвердження професійної кваліфікації, визнання результатів неформального та неформального навчання;

2) виключити частину другу статті 45 проекту Кодексу, що передбачає можливість подання характеристик, рекомендацій та інших документів разом із заявою про прийняття на роботу, як таку, що не має нормативної необхідності та визначає подання дублюючих документів.

Це пояснюється тим, що момент подання документів визначено некоректно, оскільки рішення про укладення трудового договору ухвалюється до подання заяви, яка подається вже після фактично прийнятого рішення обома сторонами,

а не передує йому. Разом з тим, формулювання «інформаційний листок про здобуття спеціальних знань» не має законодавчого визначення і за своїм змістом дублює зміст резюме або іншу форму відомостей про досвід та компетентності працівника, що подаються на початковому етапі працевлаштування;

3) виключити визначення «трудової функції» з тексту Кодексу як такого, що не має самостійного значення для регулювання трудових відносин або привести її визначення у відповідність до європейських стандартів, що відображає сукупність взаємопов'язаних трудових дій, що виконуються працівником відповідно до трудового договору і для здійснення яких необхідні відповідні компетентності;

4) законодавчо розмежувати учнівського та студентського трудових договорів (статті 54, 61, 62 проекту Кодексу), зокрема закріпити окремий правовий режим для кожного виду договору (конкретні пропозиції додаються).

Зважаючи на викладену вище пропозицію, виключити у прикінцевих та перехідних положеннях проекту Кодексу норму про заміну у Законі України «Про професійну освіту» терміна «студентський трудовий договір» на «учнівський».

Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, визначений головним з підготовки проекту Кодексу, розглянув на своєму засіданні 04 лютого 2026 року (протокол № 235) проект Трудового кодексу України (реєстр. № 14386), поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами розгляду у першому читанні, керуючись пунктом 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України, рекомендував Верховній Раді України прийняти його за основу.

Комітет, підтримуючи зауваження ГНЕУ, зазначає, що, враховуючи загальну спрямованість проекту Кодексу щодо заміни в чинних законах України слів «законодавства про працю» словами «трудового законодавства», необхідно внести заміни відповідних слів також і в нормах:

частини четвертої статті 21, частини четвертої статті 23, частини третьої статті 25, частини дев'ятої статті 40 Закону України «Про професійну освіту»;

частини другої статті 22, частини п'ятої статті 24, частини тринадцятої статті 39 Закону України «Про повну загальну середню освіту»;

частини п'ятої статті 9 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Підкомітет з питань професійної та фахової передвищої освіти Комітету, розглянув на своєму засіданні 02 березня 2026 року проект Трудового кодексу України (реєстр. № 14386 від 15.01.2026), поданий Кабінетом Міністрів України, та надані до нього експертні висновки, і *рекомендував ухвалити рішення щодо цього проекту Кодексу на засіданні Комітету з питань освіти, науки та інновацій за результатами обговорення.*

Заслухавши інформацію заступниці Міністра економіки, довкілля та сільського господарства України Марчак Д.М., заступниці Міністра освіти і науки України Софієнко А.П., завідувача відділу правового захисту ЦК Профспілки працівників освіти і науки України Васильченко Л.І., голови підкомітету з питань професійної та фахової передвищої освіти Комітету Коваль О.В., народних депутатів України – членів Комітету, та обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1.1. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Трудового кодексу України (реєстр. № 14386 від 15.01.2026), поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

1.2. Доручити Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів доопрацювати його до другого читання відповідно до частини першої статті 116 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України».

2. Направити цей Висновок, а також висновки Міністерства освіти і науки України, Національної академії мистецтв України, Національної академії правових наук України, Профспілки працівників освіти і науки України, Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, визначеного головним з підготовки цього проекту Кодексу.

Голова Комітету

Сергій БАБАК